

KUNTARAHOITUS

VUOSIKERTOMUS 1997

Sisällysluettelo

Kuntarahoitus Oy	5
Toimitusjohtajan katsaus	7
Toimintakertomus	10
Tuloslaskelma	13
Tase	14-15
Rahoituslaskelma	16
Tilinpäätöksen liitetiedot	17
Kuntarahoitus Oy:n taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut	21
Tilikauden tulos ja voiton käyttö	22
Tilintarkastuskertomus	22

KUNTARAOITUS

Yrjönkatu 9, 00120 Helsinki

PL 744, 00101 Helsinki

Puh. 09-6803 5666, Telefax 09-6803 5669

Kuntaobligatioiden myynti:

Bulevardi 3, 00120 Helsinki

Puh. 9800-33099 tai 09-6803 5680, Telefax 09-6803 5650

<http://www.kuntarahoitus.fi>

KUNTARAOHITUS OY

Kuntarahoitus Oy toimii suomalaisen kuntasektorin edustajana kotimaisilla ja kansainvälisillä pääomamarkkinoilla. Yhtiön tärkein tavoite on hankkia mahdollisimman edullista rahoitusta kuntasektorin tarpeisiin. Yhtiö myöntää lainoja vain Kuntien takauskeskuksen jäseninä oleville kunnille, kuntayhtymille tai näiden takaamille yhteisöille.

Kuntarahoitus on vuonna 1989 perustettu, voittoa tavoittelematon yhtiö. Yhtiön koko osakekanta on alusta lähtien ollut Kuntien eläkevakuutuksen omistuksessa. Kuntarahoituksen varainhankinnan takaa Kuntien takauskeskus, jonka jäsenenä on 421 kuntaa.

Suomalaisilla kunnilla on Kuntarahoituksen kautta mahdollisuus hyödyntää omaa korkeaa luottokelpoisuuttaan ja vaikuttaa omiin varainhankintakustannuksiinsa. Kuntarahoitukselle on myönnetty korkeat luottoluokitukset sekä kotimaisen että ulkomaisen varainhankinnan osalta, minkä ansiosta yhtiö voi tehdä edullista varainhankintaa ja kanavoida kunnille hinnoiltaan kilpailukykyisiä lainoja.

Antolainastoimintansa Kuntarahoitus aloitti vuonna 1991. Yhtiö toimii luottolaitostoimin-

nasta annetun lain mukaisena luottolaitoksena.

Kuntarahoituksen varainhankinta tapahtuu sekä kotimaisilla että kansainvälisillä pääomamarkkinoilla. Kuntaobligaatit ovat yhtiön tärkein kotimainen varainhankintamuoto. Yhtiö laski ensimmäisen yleisölle merkittävaksi tarjotun Kuntaobligatiolainan liikkeeseen viisi vuotta sitten. Vuoden 1997 loppuun mennessä yhtiö oli laskenut liikkeeseen 15 Kuntaobligatiolainaa.

Yhtiön kasvava kotimainen lyhytaikainen varainhankintamuoto on KVS, Kuntarahoituksen velkasitoumus. KVS on yhteisöjen merkittäväksi suunnattu rahamarkkinainstrumentti, jolla hankitut varat yhtiö kanavoi edelleen lainoina kuntasektorille. Kuntarahoitus toi KVS:n markkinoille tammikuussa 1997.

Ulkomaista pitkäaikaista varainhankintaa yhtiö tekee pääasiassa Lontoon Arvopaperipörssiin listatun EMTN-velkasitoumusohjelman alla.

Pankkien ja luottolaitosten vakavaraisuutta laskettaessa Kuntarahoituksen velkasitoumukset luetaan Suomessa nollariskiluokkaan.

Kuntarahoitus Oy:n luottoluokitukset 16.1.1998

	Kotimaan valuutta	Ulkomaan valuutta
Standard & Poor's	AA+	AA
Moody's	Aaa	Aa1

TOIMITUSJOHTAJAN KATSAUS

Aasian markkinoiden ongelmat ovat viime aikoina ravistelleet rahamarkkinoita ympäri maailmaa. Suuria rahalaitoksia on kadonnut markkinoilta tai niiden olemassaolo on joutunut uhatuksi. Pankit, joiden toiminnan on luultu olevan vakaalla perustalla, ovat saaneet katsella luottoluokitustensa laskevan täysin odottamatomasti. Valtavat tappiot kaupankäynnissä, selvittämättömät ongelmat, henkilökunnan virheet ja väärinkäytökset tai vaikeat johtotason ongelmat ovat saattaneet laskea luokituksia yhdessä yössä.

Monissa maissa rahoitussektorin valvonta on toiminut leväperäisesti tai sillä ei ole ollut pätevyyttä puuttua ongelmiin. Suomessa äskettäin julkaistu Wahlroosin raportti sai osakseen kritiikkiä, mutta sisälsi joukon valittavan kylmiä tosiasioita nykyiseen järjestelmäämme sisältyvistä heikkouksista ja vaaroista: kun rahalaitokset kasvavat ja haukkaavat yhä suurempia paloja markkinoista, on oikeutettua olla huolissaan veronmaksajille mahdollisesti syntyvistä velvoitteista ja kustannuksista. Rahalaitosten taloudellinen tilanne on nyt hyvä, joten nyt jos koskaan olisi hyvä hetki poistaa niiden nauttimat erityisetuudet. Muutoin käy niin, että seuraavan laskusuhdanteen tullessa uudistukset torjutaan vetoamalla tuloslaskelmiin, jotka eivät kestä uudelleenjärjestelyistä aiheutuvia kuluja.

On myös huomattava, että seuraavat veronmaksajien syliin kaatuvat kustannukset eivät välttämättä ole Suomen sisäsyntyisiä. Ongelmat maailman toisella puolella saattavat nopeasti levitä meidänkin markkinoillemme. Ja toisaalta, ongelmia voi ilmetä paljon lähempänäkin.

Nouseeko vuoden 1997 muutoksista uusia rahan imperiumeja?

Yksittäisten rahalaitosten koko on kasvanut ja pankitoiminnan kapasiteetti on supistunut fuusioiden ja yritystosten seurauksena. Henkilökuntaa ja toimipaikkoja on vähennetty ja jäljelle jäänyt markkinaosuus on kasvanut. Muut rahalaitokset, kuten vakuutusyhtiöt ja sijoitusrahastot, valtaavat markkinoita. Monimutkais-

ten sopimusten ja osakejärjestelyjen kautta rahalaitosten omistus on usein ulkomaisissa käsissä. Näiden rahalaitosten taseet saavat Suomen valtion budjetin näyttämään pieneltä. Vaikka rahalaitokset markkinoivat omaa kansallista identiteettiään, on vaikea tietää, kuka niiden toiminnasta loppujen lopuksi kantaa vastuun.

Kasvun ja ulkomaisten fuusioiden tarkoituksena on lisätä tehokkuutta ja osakkeiden arvoa, mitkä sinänsä ovat kunnioitettavia ja järkeviä tavoitteita. Kun kyseiset laitokset kuitenkin nauttivat kansallisen lainsäädännön suomista erityiseduista, kuten tuotteidensa kevyestä verotuskohtelusta ja toisaalta veronmaksajien muodostamasta tukirangasta, herää kysymys, kuka valvoo veronmaksajan etuja? Onko vastuu sillä valtiolla, jossa holding-yhtiö on rekisterissä vaiko valvontaviranomaisilla niissä valtioissa, joissa liiketoimintaa harjoitetaan? Onko vastuu yhteinen vai jaettu? Suojaako tiedotusvälineiden tutkiva journalismi veronmaksajia? Huolehittavko Euroopan komission virkamiehet veronmaksajien eduista laatimalla perusteellisia ja monipuolisia direktiivejä?

Toimivien ja vakaiden pääomamarkkinoiden muodostuminen on mahdollista vain, kun markkinoilla vallitsee terve kilpailu. Sekä liikkeeseenlaskijat että lainantajat tarvitsevat kilpailua hankkiakseen edullista rahoitusta. Tähän tavoitteeseen ei päästä, mikäli markkinoita hallitsevat sellaiset rahalaitokset, jotka kohdistavat voimavaroja paitsi omien tuotteidensa myymiseen, myös pyrkimyksiin rajoittaa kilpailijoidensa pääsyä markkinoille. Edelleenkin suuret, markkinoita hallitsevat pankit pääsevät emissioillaan muita helpommin pääomamarkkinoille. Kun pankkien koko kasvaa, tulee sananparresta ”liian suuri epäonnistumaan” totta valittavan usein. Koko ja tehokkuus ovat hyveitä liike-elämässä, oligopoli ei sitä kuitenkaan ole.

Miten toimintaympäristön vaikutukset näkyivät Kuntarahoitus Oy:ssä 1997?

Edellä kuvatussa toimintaympäristössä yhtiömme on kokenut myös useita myönteisiä asioita. Luottoluokituk-

sessamme tapahtui suhteellista nousua, sillä Suomen valtion lisäksi ainoastaan kuntien yhteinen varainhankintajärjestelmä onnistui maassamme säilyttämään korkeatasoiset luottoluokituksensa. Olemmekin tehneet parhaamme suojataksemme taseemme riskeiltä. Riskienhallinta on meillä korkeatasoista ja tukee tiukasti periaatettamme suunnata lainoja vain suomalaisille kunnille. Yksi menestystekijöistämme on ollut myös uusien sijoitusmuotojen kehittäminen pienille ja keskisuurille sijoittajille.

Suomen kuntien rahoituskysynnässä oli vuoden aikana havaittavissa lievää nousua, mikä näkyi Kuntarahoituksen taseen kasvuna. Vuoden aikana kokonaistase nousi ensimmäisen kerran kolmeen vuoteen. Kysynnän kasvun maltillisuus puolestaan aiheutui kuntien ylimääräisten kassavarojen pienenemisestä. Kunnat ovat käyttäneet kassavarojaan sekä velkojensa maksuun että jonkin verran aiempaa enemmän investointeihin.

Kuntarahoitus kilpailee markkinoilla, joita hallitsevat suuret kotimaiset ja ulkomaiset rahoituslaitokset. Osa näistä nauttii merkittäviä kilpailuetuja kevyen verokohdelun, valtion tuen ja muiden tukimuotojen ansiosta. Tämä vaikuttaa luonnollisesti niiden varainhankintakustannuksia pienentävästi. Alhaiset varainhankintakustannukset puolestaan nostavat näiden rahoituslaitosten käyttökateprosentteja. Kaikki kotimaiset ja osa ulkomaisista pankeista nauttivat edelleen joko suoraan tai välillisesti valtion takausta lainatessaan pääomamarkkinoilta. Suomessa toimivat talletuspankit voivat ottaa vastaan verovapaita talletuksia erityislainsäädännön turvin. Vakuutusyhtiöt puolestaan saavat mainostaa ja myydä rahoitusalan sijoitustuotteita ilman, että niiden olisi otettava huomioon niitä mainontaan liittyviä tiukkoja säännöksiä, joita esimerkiksi Kuntarahoituksen on luottolaitoksena noudatettava markkinoidessaan käytännöllisesti katsoen samoja tuotteita joukkovelkakirjamarkkinoilla.

Vuoden aikana koimme kuitenkin voimakasta kasvua Kuntaobligatioiden myynnissä. Vuoden lopulla myyntihenkilöstömme myi lähes 300 miljoonan markan edestä Kuntaobligatioita pienille ja keskisuurille sijoittajil-

le kuudessa viikossa. Tämä vaikuttava suoritus oli neljän vuoden pitkäjänteisen myyntiponnistelun tulosta. Myös Kuntarahoituksen velkasitoumuksien (KVS) myynti on vastannut odotuksiamme erityisesti ottaen huomioon, että KVS:iä markkinoitiin pääasiassa kuntien kassanhallinnan välineenä. Ensimmäisen vuoden aikana vastaanotto kunnissa on ollut rohkaiseva.

Internet-sivuillemme, www.kuntarahoitus.fi, olemme tuoneet Euroopan ensimmäisen obligaatiolaskimen. Sen tekniikka perustuu ammattisijoittajien käyttämiin työvälineisiin. Kuntarahoitus haluaa tarjota saman mahdollisuuden kaikille piensijoittajille, jotka haluavat laskea sijoitustensa tuotot uusinta teknologiaa apuna käyttäen. Internet-sivuillemme on myös lainalaskin, jota kunnat hyödyntävät lainakustannuksia vertaillessaan.

Vuoden lopussa pääomamarkkinoiden toimintaa hidasti Aasian kriisi ja sen aiheuttama ns. flight to quality -ilmiö. Pitkäaikaisen rahoituksen saatavuus vaikeutui ja ottolainauksen kustannukset nousivat suhteellisesti maksumalmiutemme ennätyksellisen korkeasta tasosta huolimatta. Tähän ongelmaan olemme etsineet kestäväää ja taloudellisesti kannattavaa ratkaisua.

Olemme pitäneet esitelmiä sijoittajille ja joukkovelkakirjojen myyjille tärkeissä finanssikeskuksissa ja olemme korostaneet Kuntarahoituksen tuotteiden soveltuvuutta vähittäismarkkinoille. Yksityissijoittajat samoin kuin pienet yhteisösijoittajat suosivat mielellään korkealle luokiteltuja jvk-lainoja. Syksyistä Euroopan presentaatiotamme täydensi Sveitsin frangeissa liikkeeseen laskemamme joukkovelkakirjalaina, jonka pääjärjestäjänä toimi Swiss Bank Corporation. Olimme erittäin tyytyväisiä kyseiseen emissioon, joka noteerattiin suurella mielenkiinnolla myös ulkomaisessa lehdistössä.

Japanin markkinoilla laskimme myös liikkeeseen kaksi joukkovelkakirjalainaa, joiden järjestäjinä olivat New Japan Securities ja The Industrial Bank of Japanin tytäryhtiö. Kuntarahoitukselle Japanin markkinat ovat hyvin tärkeitä. Muun muassa kesäkuussa Tokiossa järjestetty viides yhteinen presentaatiotilaisuutemme Kommuninvest i Sverigen kanssa keräsi paikalle lähes sadan eri rahalaitoksen edustajaa. Sekä ulkomailla liikkeeseen

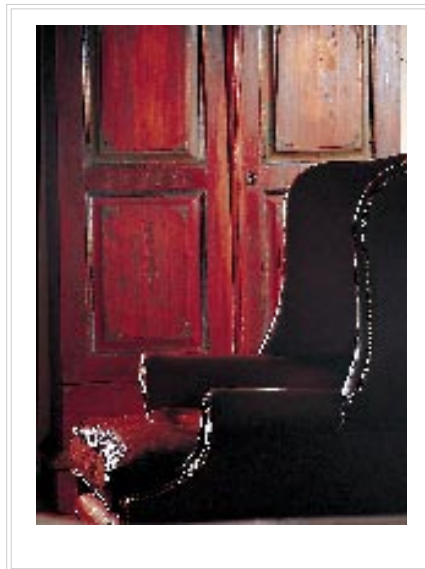
laskemamme joukkovelkakirjalainat että Kuntaobligaatit ovat meille merkittäviä varainhankintamuotoja ja kuvastavat hyvin sitä tärkeyttä, mikä pienillä ja keski-suurilla sijoittajilla on yhtiöllemme.

Kuntarahoituksen haasteet vuonna 1998

Yhteiseurooppalaisesta valuutasta tulee pian osa kuntien ja sijoittajien päivittäistä elämää. Markkinoiden epävakaisuus tulee jatkumaan. Jopa pienet, odottamatomat asiat voivat aiheuttaa kaaoksen nyt, kun pääomamarkkinat ovat Aasian kriisin ja muiden markkinoiden heilahtelujen säikähdättämiä. Dominoefekti on tullut

jäädäkseen, ja saamme olla tyytyväisiä, jos pystymme välttymään näiden heilahtelujen vaikutuksilta vuoden aikana. Kuntarahoitus tulee toiminnassaan korostamaan entistä enemmän jo aiemmin valitsemaansa linjaa. Tavoitteenamme on säilyttää korkea luottoluokitusemme ja parantaa asemiamme vähittäismarkkinoilla. Kunnat tulevat vaatimaan ja saamaan rahoitusta markkinoiden parhaaseen hintaan. Kuntarahoitus tarjoaa kunnille merkittävän varainhankintakanavan.

Nicholas Anderson
Toimitusjohtaja

TOIMINTAKERTOMUS

Kuntarahoitus Oy:n tase oli tilinpäätöshetkellä 8.090 miljoonaa markkaa. Tase kasvoi edellisvuodesta 1.443 miljoonaa markkaa.

Vuoden 1997 pitkäaikainen varainhankinta on tehty Kuntien takauskeskuksen takauksella. Laki Kuntien takauskeskuksesta tuli voimaan 1.7.1996. Takauskeskus voi lain 1 §:n mukaan myöntää takauksia kuntasektorin omien luottolaitosten sellaiselle varainhankinnalle, jota käytetään antolainaukseen kuntasektorille. Näin ollen Kuntarahoituksen 2.12.1996 jälkeen tehdylle varainhankinnalle on haettu takauskeskuksen takaus. Kuntarahoituksen Kuntien eläkevakuutuksen takauksella toteutettu varainhankinta päättyi 2.12.1996 ja säilyy eräänymiseensä asti ennallaan.

Yhtiön vakavaraisuussuhde vuosina 1993-1997:

1993	33%	1994	35%	1995	45%
1996	44%	1997	27%		

Luottolaitostoiminnasta annetun lain mukainen vähimmäisvaatimus on 8 %. Yhtiöllä ei ole ollut toimintansa aikana järjestämättömiä saamisita tai luottotappioita. Yhtiön osakepääoma on 38 miljoonaa markkaa, omat varat ovat yhteensä 50,8 miljoonaa markkaa. Yhtiö on kokonaan Kuntien eläkevakuutuksen omistama luottolaitos.

Antolainaus

Kuntarahoituksen antolainat myönnetään pääsääntöisesti kunnille tai kuntayhtymille. Kunnan tai kuntayhtymän takauksella lainoja voidaan myöntää myös kuntien kokonaan omistamille tai niiden määräämisvallassa oleville yhteisöille.

Kuntien lainanotto säilyi tasaisena koko vuoden 1997. Kuntarahoituksen antolainakanta oli vuoden lopussa 7.038 miljoonaa markkaa. Lainoista 89 % on markkamääräisiä ja 11 % valuuttamääräisiä. Kunnat ottivat uusia lainoja Kuntarahoituksen kautta tilivuonna yhteismäärältään 2.162 miljoonalla markalla. Edellisenä vuonna lainoja annettiin 1.484 miljoonalla markalla.

Kaikki uudet lainat olivat markkamääräisiä. Valtaosa lainoista oli lyhennysohjelmaisia. Antolainoja eräännyi vuoden aikana yhteensä 1.306 miljoonaa markkaa.

Vuoden 1997 lopussa pitkäaikaisten antolainojen lukumäärä oli 844. Laina-asiakkaiden määrä oli 376, kun se vuoden 1996 lopussa oli 363. Lyhytaikaisia lainoja yhtiö ei ole antanut lainkaan.

Kuntatodistusohjelmia oli toimintavuoden lopussa yhteensä 100 kappaletta ja niiden yhteismäärä oli 2.124 miljoonaa markkaa. Kuntatodistusten välittäminen jatkui vilkkaana, vuoden aikana välitettyjen kuntatodistusten kokonaismäärä oli 1.741 miljoonaa markkaa.

Leasingomaisuuden kirjanpitoarvo toimintavuoden lopussa oli 718.000 markkaa.

Varainhankinta

Kuntarahoituksella on Kuntaobligaatioiden liikkeeseenlaskuun perustettu Kuntaobligaatio-ohjelma, jossa liikkeessä olevien lainojen yhteenlaskettu määrä voi olla 1.500 miljoonaa markkaa. Järjestely oli vuonna 1996 Suomen ensimmäinen joukkovelkakirjalainaothjelma, jonka alla voi laskea liikkeeseen Helsingin Arvopaperipörssissä listattuja lainoja. Maaliskuussa 1997 yhtiö las ki liikkeeseen ensimmäisen indeksisidonnaisen Kuntaobligaatiolainansa. Lainan tuotto on sidottu osakeindeksikorin kehitykseen lainan juoksuajana. Osakeindeksin tuotto lasketaan tiettyjen pörssiosakkeiden tuottokehityksistä Amsterdamin, Pariisin, Frankfurtin ja Lontoon pörsseissä.

Vuonna 1996 Euroopan Investointipankin (EIP) kanssa sovittu 200 miljoonan markan limiittiluotto käytettiin kokonaan kuntien energia-, ympäristönsuojelu- ja infrastruktuurihankkeisiin vuoden 1997 aikana. EIP:n kanssa on neuvoteltu uuden 200 miljoonan markan suuruisen limiittisopimuksen solmimisesta käytettäväksi edellä mainittujen kohteiden rahoittamiseen. Joulukuussa 1997 laajennettiin yhteistyötä EIP:n kanssa allekirjoittamalla 160 miljoonan markan määräinen limiittisopimus terveydenhuoltoon ja koulutukseen kohdistettavista luotoista.

Joulukuussa Kuntarahoitus allekirjoitti Euroopan Neuvoston Sosiaalisen Kehityksen Rahaston kanssa rahoitussopimuksen, joka on suuruudeltaan 100 miljoonaa ecua. Rahoitus välitetään kuntasektorin terveydenhuol-

to-, koulutus-, ympäristönsuojelu- ja sosiaalisen perusinfrastruktuurihankkeiden rahoittamiseen.

Kuntarahoituksella on viiden miljardin markan suuruinen EMTN-ohjelma, joka on puitesopimus velkasi-
tuumusten liikkeeseenlaskua varten euromarkkinoilla. Yhtiö laski liikkeeseen maaliskuussa IBJ Internationa-
lin ja New Japan Securities Europe Limitedin välityk-
sellä japanilaisille piensijoittajille suunnatut AUD 85 mil-
joonan ja USD 80 miljoonan määräiset joukkovelka-
kirjalainat. Joulukuussa laskettiin liikkeeseen Swiss Bank
Corporationin välityksellä CHF 150 miljoonan määräi-
nen yleisölle suunnattu joukkovelkakirjalaina. Laina on
Kuntarahoitukselle merkittävä päänavaus Sveitsin ylei-
sölainamarkkinoille. Sen syndikointiin osallistui 24
pankkia. Toimintavuonna yhtiö laski liikkeeseen EMTN-
varainhankintajärjestelyjä yhteensä 2.215 miljoonan
markan edestä. Kuntaobligaatio-ohjelman alla laskettiin
liikkeeseen Kuntaobligaatioita yhteensä 609 miljoonal-
la markalla, muun pitkäaikaisen varainhankinnan mää-
rä oli 162 miljoonaa markkaa. Lyhytaikaista varainhan-
kintaa yhtiöllä oli vuoden lopussa 331 miljoonaa mark-
kaa. Vuoden aikana erääntyä pitkäaikaisia velkoja yh-
teensä 1.298 miljoonaa markkaa. Koko varainhankin-
nan määrä tilinpäätöshetkellä oli 7.749 miljoonaa mark-
kaa. Varainhankinnasta on 46 % markkamääräistä ja 54
% valuuttamääräistä.

Lyhytaikaisten velkasitoumusten liikkeeseen laskun
yhtiö aloitti aktiivisesti vuoden 1997 alussa. Kuntara-
hoituksen velkasitoumus (KVS) on yhteisöille suunnat-
tu sijoitusinstrumentti. KVS:t ovat nollariskiseksi luoki-
teltuja alle vuoden mittaisia diskonttopapereita, joilla
on Kuntien takauskeskuksen takaus. KVS:illä hankitut
varat lainataan edelleen suomalaiselle kuntasektorille.

Riskienhallinta

Kuntarahoituksen toiminnan tarkoituksena on kunta-
sektorin rahoitustarpeiden tyydyttäminen mahdollisim-
man kustannustehokkaasti. Kuntien välillisesti omista-
mana ja takaamana yhtiö ei pyri liiketoiminnassaan
voiton maksimointiin, minkä vuoksi myös riskinotto on
minimoitu.

Yhtiö on valuuttariskiltä täysin suojattu. Kotivaluutas-
sa avointa korkoriskiä on hyvin rajoitetusti. Riskeiltä
suojautumiseen käytetään koron- ja valuutanvaihtoso-
pimuksia sekä termiinejä. Myös muita johdannaisinstru-
mentteja voidaan tarvittaessa käyttää suojautumiseen.
Lainojen nostoajankohtien ja lainaehtojen yhdenmukais-
tamisella pyritään edelleen parantamaan riskienhallin-
taa.

Yhtiöllä on käytössään asianmukainen riskienhallin-
taohjelmisto sekä vastapuoli-, että korko- ja valuuttaris-
kien seurantaan. Sopimusvastapuolille on asetettu luot-
tokelpoisuuteen perustuvat kriteerit ja sisäiset riskilimii-
tit. Suomen markkamääräisten koronvaihtosopimusten
vastapuolilta edellytetään aina vähintään A -luokitusta
ja muiden valuuttojen kyseessä ollessa vähintään luoki-
tusta AA-.

Yhtiön antolainasalkkua voidaan pitää lähes luotto-
riskittömänä, koska asiakkaina on ainoastaan kuntia ja
kuntayhtymiä sekä sellaisia kuntasidonnaisia yhteisöjä,
joiden lainoilla on kunnan omavelkainen takaus. Myös
sijoitustoiminnassa noudatetaan varovaista suhtautumis-
ta luottoriskeihin. Pääosa likvideistä varoista on aina
sijoitettuna Suomen valtion velkasitoumuksiin, obligaa-
tioihin tai pankkien sijoitustodistuksiin.

Yhtiö raportoi säännöllisesti toiminnastaan Suomen
Pankille ja Rahoitustarkastukselle.

Näkymät vuonna 1998

Yhteinen eurooppalainen valuutta euro on pian kun-
tien ja sijoittajien käytössä. Markkinoiden epävakaisuus
tulee jatkumaan ja Aasian kriisi sekä pankkifuusiot yllä-
pitävät heilahteluja markkinoilla. Kuntarahoitusta tulee
keskittymään entistä enemmän jo aiemmin valitsemal-
leen linjalle. Tavoitteena on alentaa kuntien rahoitus-
kustannuksia yhteisen varainhankintajärjestelmän kautta
ja säilyttää korkea luottoluokitus. Kuntarahoitusta tulee
tarjoamaan merkittävän kanavan kuntasektorin rahoi-
tustarpeiden tyydyttämiseksi.

Henkilöstö ja hallinto

Yhtiön henkilökunnan määrä oli toimintavuoden lo-

pussa neljätoista henkilöä.

Yhtiöjärjestyksen mukaan yhtiön hallitukseen kuuluu vähintään neljä ja enintään kuusi jäsentä. Varsinainen yhtiökokous valitsi 4.2.1997 yhtiön hallituksen.

Hallitus

Simo Lämsä

puheenjohtaja
toimitusjohtaja, Kuntien eläkevakuutus

Pekka Alanen

varatoimitusjohtaja, Suomen Kuntaliitto

Marja Kauppila

luottopäällikkö, Kuntien eläkevakuutus

Raija Peltonen

kunnanvaltuuston puheenjohtaja,
Hartolan kunta
talousjohtaja, Peltonen Ski Oy

Seppo Perttula

varatoimitusjohtaja, Kuntien eläkevakuutus

Leena Siikanen-Toivio

kaupunginjohtaja, Toijalan kaupunki

Yhtiöllä on 12-jäseninen neuvottelukunta, jonka tehtävänä on antaa lausuntoja ja suosituksia sekä neuvoa ja ohjata yhtiötä sen toimintaedellytyksiin ja niiden kehittämiseen liittyvissä asioissa. Neuvottelukunta kokoontui kaksi kertaa vuoden 1997 aikana.

Neuvottelukunta

Arto Laitinen

puheenjohtaja
kunnallistalousasiain päällikkö, Suomen Kuntaliitto

Christel von Martens

varapuheenjohtaja
kehittämispäällikkö, Suomen Kuntaliitto

Håkan Fant

tilintarkastaja, Oy Auditor Ab

Riitta Hallberg

kaupunginsihteeri, Viitasaaren kaupunki

Maija-Liisa Havia

rahoitusjohtaja, Jyväskylän kaupunki
jäsen 10.2.1998 alkaen

Aaro Honkola

kaupunginkamreeri, Seinäjoen kaupunki

Hannu Horto

rahoitusjohtaja, Kotkan kaupunki

Marjatta Keisu

kunnanjohtaja, Limingan kunta

Tapio Korhonen

rahoitusjohtaja, Helsingin kaupunki
jäsen 10.2.1998 asti

Mika Mäkinen

rahoituspäällikkö, Turun kaupunki
jäsen 10.2.1998 asti

Karl-Gustaf Lindström

talousjohtaja, Kirkkonummen kunta

Simo Paasilta

kunnanjohtaja, Halikon kunta

Matti Tölli

kaupunginkamreeri, Kemin kaupunki

Yhtiön tilintarkastajina toimivat Arthur Andersen Kihlman Oy KHT-yhteisö, vastuunalaisena tilintarkastajana KHT Erkki Mitro ja KHT-tilintarkastaja Jaakko Pohtio sekä varatilintarkastajana KHT, JHTT Eero Prepuola.

TULOSLASKELMA

(1 000 mk)

	1.1.-31.12.1997	1.1.-31.12.1996
KORKOTUOTOT		
Saamisista luottolaitoksilta	583	2 238
Saamisista yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	431 015	525 081
Saamistodistuksista	16 462	30 642
Muut korkotuotot	<u>2 454</u> 450 514	<u>898</u> 558 859
LEASINGTOIMINNAN NETTOTUOTOT	73	180
KORKOKULUT		
Veloista luottolaitoksille	9 764	5 687
Yleiseen liikkeeseen lasketuista velkakirjoista	419 458	567 385
Muut korkokulut	<u>4 058</u> -433 280	<u>-29 284</u> -543 788
RAHOITUSKATE	17 307	15 251
PALKKIOTUOTOT	116	444
PALKKIOKULUT	-3 638	-4 589
ARVOPAPERIKAUPAN JA VALUUTTATOIMINNAN KATE		
Arvopaperikaupan kate		
Saamistodistuksista	-98	1 891
Valuuttatoiminnan kate	<u>134</u> 36	<u>365</u> 2 256
MUUT TOIMINTATUOTOT	32	11
HALLINTOKULUT		
Henkilökulut		
Palkkakulut	3 476	2 971
Eläkekulut	606	508
Sosiaalikulut	262	130
Muut henkilökulut	<u>330</u> 4 674	<u>284</u> 3 893
Muut hallintokulut	<u>4 521</u> -9 195	<u>3 867</u> -7 760
POISTOT	-705	-562
MUUT TOIMINTAKULUT	<u>-3 225</u>	<u>-2 599</u>
LIIKEVOITTO	728	2 452
VAPAAEHTOISTEN VARAUSTEN MUUTOS		
Yleisen tappiovarauksen muutos	-680	-2 200
VÄLITTÖMÄT VEROT	<u>-36</u>	<u>-96</u>
TILIKAUDEN VOITTO	<u><u>12</u></u>	<u><u>156</u></u>

TASE

(1 000 mk)

VASTAAVAA	31.12.1997		31.12.1996	
Käteiset varat				
Kassa		7		3
Saamiset luottolaitoksilta ja keskuspankeilta				
Saamiset luottolaitoksilta				
Vaadittaessa maksettavat	1 172		533	
Muut	<u>123 000</u>	124 172	<u>8 701</u>	9 234
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä		7 037 596		6 154 090
Leasingkohteet		718		553
Saamistodistukset				
Julkisyhteisöiltä	331 797		219 572	
Muilta	<u>390 642</u>	722 439	<u>40 619</u>	260 191
Osakkeet ja osuudet		59		60
Aineelliset hyödykkeet				
Koneet ja kalusto	1 660		1 510	
Muut aineelliset hyödykkeet	<u>653</u>	2 313	<u>444</u>	1 954
Muut varat				
Maksujenvälityssaamiset		1		2
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot				
Korot	199 173		219 307	
Muut	<u>3 074</u>	202 247	<u>1 856</u>	221 163
VASTAAVAA YHTEENSÄ		<u>8 089 552</u>		<u>6 647 250</u>

TASE

(1 000 mk)

VASTATTAVAA		31.12.1997		31.12.1996
Vieras pääoma:				
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille				
Luottolaitoksille				
Muut		352 572		189 631
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat				
Joukkovelkakirjalainat	7 065 904		5 421 192	
Muut	<u>330 893</u>	7 396 797	<u>611 013</u>	6 032 205
Muut velat				
Maksujenvälitysvelat		4		-
Siirtovelat ja saadut ennakot				
Korot	173 549		198 848	
Muut	<u>115 782</u>	289 331	<u>176 410</u>	375 258
Vapaaehtoiset varaukset				
Yleinen tappiovaraus		10 499		9 819
Oma pääoma:				
Sidottu oma pääoma				
Osakepääoma	38 000		38 000	
Vararahasto	<u>2 335</u>	40 335	<u>2 335</u>	40 335
Vapaa oma pääoma				
Aikaisempien tilikausien voitto/tappio	2		-154	
Tilikauden voitto	<u>12</u>	14	<u>156</u>	2
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		<u>8 089 552</u>		<u>6 647 250</u>
TASEEN ULKOPUOLISET SITOUMUKSET				
Asiakkaan hyväksi annetut peruuttamattomat sitoumukset		251 450		252 155

RAHOITUSLASKELMA

(1 000 mk)

VAROJEN HANKINTA	1997	1996
Oma rahoitus		
Tilikauden voitto	12	156
Poistot käyttöomaisuudesta	944	1 132
Varausten muutos	680	2 200
Vieraan pääoman muutos		
Lyhytaikainen vieras pääoma	-366 043	415 781
Pitkäaikainen kotimainen vieras pääoma	256 959	-982 097
Pitkäaikainen ulkomainen vieras pääoma	<u>1 550 694</u>	<u>-323 155</u>
Yhteensä	1 443 246	-885 983
VAROJEN KÄYTTÖ		
Saamisten muutos		
Kassa ja saamiset kotimaisilta pankeilta	114 942	4 019
Luotot yleisölle	1 185 422	583 411
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	-301 917	-1 187 700
Muut kotimaiset saamiset	200 140	-2 416
Ulkomaiset saamiset	11 782	-11 551
Sijoitusten muutos		
Kaupankäyntitarkoituksessa hankittu omaisuus	231 410	-273 471
Käyttöomaisuus ja muu omaisuus	<u>1 467</u>	<u>1 725</u>
Yhteensä	1 443 246	-885 983

TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT 31.12.1997

1. Taseen vastaavien erä ”Saamistodistukset” ja vastattavien erä ”Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat” eriteltyinä

Vastaavat:

Sijoitustodistukset	323.491.829
Valtion velkasitoumukset	24.900.408
Kuntatodistukset	199.922.435
Muut joukkovelkakirjalainat	174.125.193

Vastattavat:

Joukkovelkakirjalainat	7.065.904.481
Muut	330.892.949

2. Velkojen ja saamisten jäljellä olevaan juoksuaikaan perustuva maturiteettijakauma

	0-3 kuukautta	3-12 kuukautta	1-5 vuotta	yli 5 vuotta
Saamiset luottolaitoksilta	124.171.837	-	-	-
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	-	766.291.145	3.984.306.275	2.286.998.363
Saamistodistukset	196.384.851	358.325.085	148.257.814	19.472.115
Velat luottolaitoksille	-	-	156.342.200	196.230.000
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	223.536.425	1.162.920.517	5.117.324.135	893.016.353

3. Omaisuus- ja velkaerien jakautuminen koti- ja ulkomaan rahan määräisiin eriin

	FIM	Ulkomaan raha
Saamiset luottolaitoksilta	124.169.542	2.295
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	6.247.075.094	790.520.689
Saamistodistukset	722.439.865	-
Velat luottolaitoksille	43.430.000	309.142.200
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	3.516.406.794	3.880.390.636

4. Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä eriteltyinä sektoreittain

Yritykset	676.203.290
Julkisyhteisöt	6.339.260.788
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	22.131.705

Kaikessa antolainauksessa yrityksille, julkisyhteisöille ja voittoa tavoittelemattomille yhteisöille on kunnan tai kaupungin takaus.

5. Taseen erässä ”Saamistodistukset” ei ole muita kuin luovutettavaksi tarkoitettuja saamia.

6. Kuntarahoitus Oy:llä ei ole järjestämättömiä ja muita 0-korkoisia saamisia.

7. Kuntarahoitus Oy:llä ei ole debenttuureja ja muita saamisia, joilla on huonompi etuoikeus kuin velallisen muilla veloilla.

8. Kuntarahoitus Oy ei ole antanut luottoja ja takauksia hallituksen jäsenille, toimitusjohtajalle eikä tilintarkastajille.

9. Leasingkohteet

Koneet ja kalusto	717.915

10. Kuntarahoitus Oy:n taseessa olevat saamistodistukset ovat luovutettavaksi tarkoitettuja.

11. Saamistodistusten todennäköisen luovutushinnan ja sitä alhaisemman kirjanpitoarvon erotusten yhteenlaskettu määrä:	934.631

12. "Aineelliset hyödykkeet" tase-erä

	Aineelliset hyödykkeet
Kirjanpitoarvo tilikauden alussa	1.954.171
+ hankintamenojen lisäykset tilikautena	1.062.620
- tilikaudella tehdyt poistot	704.538
Kirjanpitoarvo tilikauden lopussa	2.312.253

13. Kuntarahoitus Oy:llä ei ole kiinteistöjen tai kiinteistöyhteisöjen osakkeita.

14. Kuntarahoitus Oy ei ole hankkinut omistukseensa vakuutena ollutta omaisuutta saataviensa turvaamiseksi.

15. Vastuut ja vakuudet

Pantatut velkakirjat Kuntien eläkevakuutukselle	4.420.860.012
Pantatut saamistodistukset Kuntien eläkevakuutukselle	53.920.064
Pantatut velkakirjat Kuntien takauskeskukselle	2.630.449.933
Pantatut saamistodistukset Kuntien takauskeskukselle	372.104.484

16 a) Velkojen nimellisarvon ja sitä alhaisemman kirjanpitoarvon yhteismäärä

Joukkovelkakirjalainat	9.371.701
Muut	2.207.051

16 b) Velkojen kirjanpitoarvon ja sitä alhaisemman nimellisarvon yhteismäärä

Joukkovelkakirjalainat	14.263.082

17. Kuntarahoitus Oy ei ole laskenut liikkeeseen vaihtovelkakirja- eikä optiolainoja.

18. Kuntarahoitus Oy:llä ei ole velkoja, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla.

19. Oman pääoman erissä ei ole ollut muutoksia tilikauden aikana.

20. Kuntarahoitus Oy:n toimialana on luottolaitostoiminta ja markkina-alueena on Suomi.

21. Leasingtoiminnan nettotuotot

Leasingvuokratuotot	312.971
Suunnitelman mukaiset poistot	<u>-239.950</u>
Yhteensä	73.021

22. Tuloslaskelman kohdat "Muut toimintatuotot" ja "Muut toimintakulut" eriteltyinä:

Muut toimintatuotot	
Muut tuotot	31.897
Muut toimintakulut	
Vuokrakulut	751.070
Muut kulut	2.474.131

23. Kuntarahoitus Oy:llä ei ole luotto- ja takaustappioita.

24. Taseen ulkopuoliset sitoumukset ja vastuut

Sitovat luottolupaukset	251.450.000

Kohde-etuksien arvot
Suojaamistarkoituksessa tehdyt

Korkojohdannaiset	
Terminisopimukset	123.000.000
Asetetut optiosopimukset	150.000.000
Koronvaihtosopimukset	1.634.204.883

Valuuttajohdannaiset	
Terminisopimukset	47.879.600
Koron- ja valuuttavaihtosopimukset	4.667.239.349

Sopimusten luottovasta-arvo

Korkojohdannaiset sopimukset	48.462.000
Valuuttajohdannaiset sopimukset	413.545.000

25. Kuntarahoitus Oy:llä ei ole leasingmaksuja.

26. Yhtiö on kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain (KVTEL) alainen.

27. Kuntarahoitus Oy:n tarjoamat omaisuudenhoitopalvelut

Kuntarahoitus Oy tarjoaa Kuntaobligatioasiakkaille ilmaisen säilytyspalvelun, johon sisältyy fyysisten arvopapereiden säilyttäminen yhtiön toimesta sekä korkojen ja pääoman maksaminen suoraan asiakkaiden tileille.

28. Kuntarahoitus Oy:llä oli palveluksessa tilikautena 14 kokoaikaista henkilöä.

29. Kuntarahoitus Oy:n osakkeita ei ole jaettu erilajisiin osakkeisiin.

30. Kuntarahoitus Oy:llä ei ole pääomasijoituksia.

31. Kuntarahoitus Oy:n koko osakekannan omistaa Kuntien eläkevakuutus.

32. Kuntarahoitus Oy ei ole konsernisuhteessa mihinkään muuhun yritykseen eikä sillä ole osakkuusyhtiöitä.

33. Saamiset ja velat Kuntien eläkevakuutukselta (omistaja)

Siirtovelat	2.740.228

34. Kuntarahoitus Oy ei omista minkään konserni- tai osakkuusyhtiön osakkeita.

35. Ulkomaan rahan määräiset erät

Saamiset ja velat on muutettu Suomen markkoiksi käyttäen Suomen Pankin tilinpäätöspäivän keskikurssia.

Arvostuksesta syntyneet kurssierot sisältyvät tuloslaskelman erään valuuttatoiminnan kate.

36. Poistoperiaatteet

Koneet ja kalusto poistetaan suunnitelman mukaisesti tasapoistoina 5 vuodessa, ATK-laitteet ja -ohjelmat tasapoistoin 4 vuodessa ja muut pitkävaikutteiset menot tasapoistoin 10 vuodessa. Leasingkalustosta on tehty suunnitelman mukaiset poistot, jotka perustuvat leasingsopimusten kestoajankäyttöön.

KUNTARAHOITUS OY:N TALOUDELLISTA KEHITYSTÄ KUVAAVAT TUNNUSLUVUT

	1997	1996	1995	1994	1993
Liikevaihto, mmk	451	562	672	647	634
Liikevoitto/-tappio	0,7	2,5	1,2	0,2	-0,2
%-osuus liikevaihdosta	0,2	0,5	0,2	–	–
Oman pääoman tuotto-%	1,4	4,8	2,5	–	–
Omavaraisuusaste-%	0,6	0,8	0,6	0,6	0,6
Tuotto-kulu -suhde	1,0	1,2	1,1	1,0	1,0

Tunnuslukuja tarkasteltaessa on huomioitava, että ne eivät ole suoraan vertailukelpoisia muiden luottolaitosten vastaaviin lukuihin. Yhtiön toimintaperiaatteena ja tavoitteena ei ole voiton maksimointi vaan alentaa kuntien rahoituskustannuksia yhteisen varainhankintajärjestelmän kautta.

Liikevaihtona ilmoitetaan korkotuottojen, leasingtuottojen, palkkiotuottojen, arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan katteen sekä muiden toimintatuottojen yhteenlaskettu määrä.

Liikevoitto tai -tappio saadaan suoraan tuloslaskelmasta.

Oman pääoman tuotto-% (ROE) tunnusluku lasketaan seuraavasti:

$$\frac{\text{liikevoitto/-tappio - verot}}{\text{oma pääoma + vapaaehtoiset varaukset}} \times 100$$

(vuoden alun ja lopun keskiarvo)

Omavaraisuusaste-% tunnusluku lasketaan seuraavasti

$$\frac{\text{oma pääoma + vapaaehtoiset varaukset}}{\text{taseen loppusumma}} \times 100$$

Tuotto-kulu -suhde

$$\frac{\text{rahoituskate + palkkiotuotot + arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan kate + muut toimintatuotot}}{\text{palkkiokulut + hallintokulut + poistot + muut toimintakulut}}$$

TILIKAUDEN TULOS JA VOITON KÄYTTÖ

Tilinpäätös osoittaa voittoa 11.500,63 markkaa.

Hallitus esittää, että tilikauden voitto jätetään vapaaseen pääomaan ja että osinkoa ei jaeta.

Helsingissä 4. helmikuuta 1998

KUNTARAOHITUS OY

Simo Lämsä
hallituksen puheenjohtaja

Pekka Alanen
hallituksen jäsen

Marja Kauppila
hallituksen jäsen

Raija Peltonen
hallituksen jäsen

Seppo Perttula
hallituksen jäsen

Leena Siikanen-Toivio
hallituksen jäsen

Nicholas Anderson
toimitusjohtaja

TILINTARKASTUSKERTOMUS

Kuntarahoitus Oy:n osakkeenomistajille

Olemme tarkastaneet Kuntarahoitus Oy:n kirjanpidon, tilinpäätöksen ja hallinnon tilikaudelta 1.1.-31.12.1997. Hallituksen ja toimitusjohtajan laatima tilinpäätös sisältää toimintakertomuksen, tuloslaskelman, taseen ja liitetiedot. Suorittamamme tarkastuksen perusteella annamme lausunnon tilinpäätöksestä ja hallinnosta.

Tilintarkastus on suoritettu hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Kirjanpitoa sekä tilinpäätöksen laatimisperiaatteita, sisältöä ja esittämistapaa on tällöin tarkastettu riittävässä laajuudessa sen toteamiseksi, ettei tilinpäätös sisällä olennaisia virheitä tai puutteita. Hallinnon tarkastuksessa on selvitetty hallituksen jäsenten, toimitusjohtajan ja varatoimitusjohtajan toiminnan lainmukaisuutta osakeyhtiölain säännösten perusteella.

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös on laadittu kirjanpitolaisten sekä tilinpäätöksen laatimista koskevien muiden säännösten ja määräysten mukaisesti. Tilinpäätös antaa kirjanpitolaissa tarkoitettulla tavalla oikeat ja riittävät tiedot yhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Tilinpäätös voidaan vahvistaa ja vastuuvapaus myöntää hallituksen jäsenille, toimitusjohtajalle ja varatoimitusjohtajalle tarkastamaltamme tilikaudelta. Hallituksen esitys tilikauden voiton käsittelystä on osakeyhtiölain mukainen.

Helsingissä 5. päivänä helmikuuta 1998

ARTHUR ANDERSEN KIHLMAN OY

KHT-yhteisö

Erkki Mitro
KHT

Jaakko Pohtio
KHT

